

Matviienko A.S.

V.M. Koretsky Institute of State and Law
of the National Academy of Sciences of Ukraine

THE EUROPEAN EXPERIENCE OF THE MUNICIPAL MERGERS

Summary

The wide usage of municipal mergers as a response to fragmentation of territorial organization of power attracts the increasing attention of researchers. The analysis of world experience shows that, despite the similarities of causes, every state chooses its own model of its implementation and combines voluntary basis and compulsion in its realization. The ambiguousness of the outcomes of municipal merges force to consider such factors as homogeneity, density of population and so on.

Keywords: merger, local self-government, decentralization, administrative territorial division.

УДК 327.8

ПОЛІТИКА США ВІДНОСНО РЕСПУБЛІКИ ТАДЖИКИСТАН

Тригуб О.П., Рижикова А.Ю.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Стаття присвячена дослідженню різних аспектів американо-таджицьких відносин, вивченню ролі Республіки Таджикистан в сучасній зовнішній політиці США, визначенню геополітичних інтересів США в Центральній Азії. Також у статті автор робить спробу визначити місце Республіки Таджикистан у зовнішній політиці США та перспективні напрямки цієї політики в ХХІ столітті.

Ключові слова: США, Республіка Таджикистан, Центральна Азія, зовнішня політика, співробітництво.

Постановка проблеми. Розпад СРСР і нова конфігурація політичної карти світу початку 90-х рр. ХХ століття зробили серйозний вплив на становлення нової системи міжнародних відносин як у світі в цілому, так і в різних регіонах. Один з таких регіонів є Центральна Азія (ЦА), яка включає в себе п'ять держав: Казахстан, Киргизію, Таджикистан, Туркменістан і Узбекистан. Пострадянський простір ЦА не тільки перетворився на арену боротьби таких впливових держав у світовій політиці, як Сполучені Штати Америки (США), Російська Федерація (РФ), Китайська Народна Республіка (КНР), але і опинився в сфері інтересів деяких регіональних держав, як, наприклад, Ісламська Республіка Іран (ІРІ), Туреччина, Індія та країн Європейського Союзу (ЄС). Одночасно з цим в політичному житті держав ЦА відбулися принципові зміни, головним показником яких стало проведення керівництвом країн регіону незалежної зовнішньої політики. У цьому контексті значимість стратегії США щодо Центральної Азії, і зокрема Республіки Таджикистан (РТ), зросла, отримавши необхідне наповнення конкретними завданнями в області зовнішньополітичного планування.

Керівництво США розглядає простір Центральної Азії, в тому числі, Республіку Таджикистан, як зону своїх «національних інтересів», захист яких передбачає використання всіх доступних інструментів державної політики. Це обумовлено, насамперед, наявністю сировинного та гідроенергетичного потенціалу держав ЦА, їх вигідним геополітичним розташуванням. Іншим стратегічним інтересом політики США в Центральній Азії є забезпечення безпеки в регіоні, яка пов'язана зі стабілізацією ситуації в Афганістані, з боротьбою проти поширення тероризму, екстремізму та організованої злочинності в ЦА. Республіка Таджикистан відіграє ключову роль у протидії вищевказаним загрозам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велику допомогу в розробці досліджуваної теми надали загальнотеоретичні дослідження з міжнародних відносин, проведені А. Д. Богатуровим [4], К. С. Гаджієвим [1], П. А. Циганковим [3] та ін., а також праці російських вчених із зовнішньої політики США. Серед них роботи Г. А. Арбатова [5], М. В. Братерського [6], А. А. Копилова [7, 10], Ф. А. Лук'янова [11], А. І. Уткіна [12] та ін.

Значний вплив на аналіз досліджуваної проблеми надали різнопланові загальнотеоретичні дослідження з міжнародних відносин і зовнішньої політики США, проведені вченими Дипломатичної академії МЗС Росії. У їх числі праці Е. П. Бажанова [13], С. А. Жильцова [14], А. Г. Задохіна [15] та ін.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати політику США стосовно Республіки Таджикистан, дослідити основні напрямки і тенденції політики Вашингтона в Центральноазиатському регіоні. Досягнення цих цілей передбачає вирішення наступних завдань:

- вивчити роль Республіки Таджикистан в сучасній зовнішній політиці США;
- визначити геополітичні інтереси США в Центральній Азії;
- розглянути політико-дипломатичний напрямок американо-таджицьких відносин на сучасному етапі;
- визначити місце Республіки Таджикистан у зовнішній політиці США та перспективні напрямки цієї політики в ХХІ столітті.

Виклад основного матеріалу. Розпад СРСР став однією з головних подій кінця ХХ століття, на основі якого з'явилося безліч нових незалежних держав, розкидані по різних куточках і регіонах Євразійського континенту. Геополітична карта регіону Центральної Азії змінилася до невпізнання. Стрімкі зміни на політичній карті світу посилювали роль національних держав як об'єктів світової політики. Варто

погодитися з думкою російського міністра закордонних справ С. Лаврова, що «національна держава з усією очевидністю зберігає і навіть зміцнює своє значення базової ланки міжнародних відносин» [1, 8].

У початкові роки становлення своєї державності Республіка Таджикистан зіткнулася з низкою проблем. У зовнішній політиці складність полягала в тому, що в Таджикистані цей процес починався практично з нуля. Країна мала незначні традиції та досвід діяльності в зовнішній політиці в радянський період, до того ж за завданнями і цілями принципи радянської дипломатії неповністю підходили до реалій нового світопорядку.

Основним завданням зовнішньої політики Республіки Таджикистан стала «адаптація до нової геополітичної ситуації та вироблення зовнішньополітичних пріоритетів, які відповідали б новим регіональним і глобальним політичним, економічним і духовно-культурним умовам і реального місця суверенної таджицької держави у світовому співтоваристві» [2, 9].

Декларація про суверенітет, прийнята на другій сесії Верховної Ради Таджикистану 24 серпня 1990 р. стала початком процесу правового закріплення незалежної ролі Таджикистану в світовій політиці. Новий етап в історії міжнародної діяльності Республіки Таджикистан почався 9 вересня 1991 р. після Заяви про державну незалежність Республіки Таджикистан, в якій були закладені основи зовнішньої політики. Країна була визнана більш ніж 40 державами світу.

Одночасно країна перебувала у внутрішньополітичній кризі, яка згодом переросла у громадянське протистояння, що тривало з 1992 по 1997 рр. Безглузда братовбивча громадянська війна, посяла хаос у суспільстві, здійснила серйозний вплив на внутрішню політику Республіки Таджикистан, що в свою чергу заважало визначенню фундаментальних основ зовнішньої політики країни. На думку російського експерта А. Богатурова, основні причини розгорання громадянського протистояння пояснювалися «надмірністю політичних перетворень під натиском незавершеної «ісламської демократичної революції», яка зруйнувала старий механізм регулювання відносин між конкуруючими регіональними групами». Підходи протиборчих сторін конфлікту в побудові майбутніх орієнтирів зовнішньополітичної устремлінь в корені відрізнялися один від одного [3].

Системна криза державності, проблеми і протиріччя у внутрішній політиці, пов'язані з протистоянням різних сил і угруповань поставило перед керівництвом Республіки Таджикистан завдання з'ясування позицій основних держав на світовій арені – США, Російської Федерації, Китайської Народної Республіки, країн ЄС, Ірану та Туреччини.

Для офіційного Душанбе відносини з США мали першорядне значення. Згідно з офіційною позицією Вашингтона, озвученої після здобуття незалежності РТ «адміністрація зацікавлена в стабільному і мирному Таджикистані, який повинен зберігати свою знову отриману територіальну цілісність».

В американському істеблішменті початку 90-х рр. XX століття існували різні оцінки того, як реагувати на процеси в просторі вже колишнього СРСР. Перші кроки політики США по відношенню до країн Центральної Азії, в тому числі по відношенню до Республіки Таджикистан полягали в обережних оцінках подій остаточної трансформації Радянського Союзу і первісного пошуку взаємних інтересів з кожного країною регіону. Очевидним показником цього є той факт, що швидкого визнання

нових незалежних держав не вийшло. Вашингтон зважився на цей крок лише після того, як був офіційно оформлений розпад СРСР [4, 9].

У міру зміцнення державності та з метою диверсифікації зовнішньополітичної діяльності, політика Таджикистану на міжнародній арені стала набувати перші обриси. Для додання зовнішній політиці ліберальних основ важливим критерієм був розвиток політичних відносин з країнами Заходу, насамперед зі Сполученими Штатами Америки.

Враховуючи складні обставини, що з'явилися перед керівництвом Республіки Таджикистан, США визнавали, що з усіх країн Центральної Азії офіційний Душанбе був менш підготовлений для зміцнення своїх сил.

Цілями США в Таджикистані були:

1. На офіційному і експертному рівні визначення того, наскільки ефективні процеси, в результаті яких Республіка Таджикистан отримала незалежність і суверенітет та чи відповідають ці зміни інтересам США на регіональному і в глобальному рівні.

2. Розробка і проголошення офіційної позиції США стосовно Республіки Таджикистан як нової незалежної країни в Центральній Азії.

3. Сприяння заходам щодо внутрішньополітичної стабілізації в Республіці Таджикистан, в тому числі за посередництва зовнішніх акторів.

4. Враховуючи відсутність як такої двосторонньої взаємодії, мета Вашингтона полягала у визначенні та розробці, наскільки це було можливо, практичних кроків по лінії «політика-економіка-безпека», що відповідають національним інтересам США.

5. Проведення політики та реалізація кроків, спрямованих на встановлення світської форми правління та недопущення приходу до влади релігійних фундаменталістів в Республіці Таджикистан.

6. Сприяння демократичним перетворенням в Таджикистані на основі закону «про підтримку свободи» 1992 року.

7. Налагодження механізмів для запуску та імплементації перших економічних проектів і фінансової допомоги Таджикистану по лінії Американського Агентства з Міжнародного Співробітництва.

8. Встановлення військових контактів як по лінії прямої допомоги збройним силам РТ, так і по лінії програми Північноатлантичного альянсу (НАТО) – «Партнерство заради миру».

9. Недопущення стратегічного закріплення зовнішньої держави-актора в зовнішній і внутрішній політиці Республіки Таджикистан [5, 17].

Керівництво США розуміло, що в Республіці Таджикистан відносинам з Москвою надавався значний пріоритет у зовнішній політиці. Російська Федерація – як правонаступниця СРСР не могла не мати своїх геополітичних інтересів, як в цілому в Центральній Азії, так і в Таджикистані зокрема.

Офіційний Душанбе, виходячи із загального історичного та політичного взаємозв'язку і глибокого проникнення минулих спільних традицій життєдіяльності в рамках СРСР, оцінював роль Росії як гаранта миру і стабільності. Особливу роль зіграв Договір про дружбу, співпрацю і взаємну допомогу Таджикистану та Росії від 25 травня 1993 року. Цей документ зміцнив міждержавні відносини двох країн майже у всіх сферах життя. Важливим досягненням є те, що ряд документів обґрунтували необхідність присутності збройних і прикордонних сил Російської Федерації в РТ [6, 8].

Такі обставини США змушені були взяти до уваги найсерйознішим чином. В силу відсутності чіткого визначеного інтересу до Республіки Таджикистан, у Вашингтоні розуміли, що даний пріори-

тетний курс у відносинах з РФ для Душанбе відповідав державним інтересам країни, насамперед для досягнення стабільності в ході громадянської війни 1992-1997 рр.

Нова конфігурація політичної карти світу та роль країн Центральної Азії в регіональному масштабі не могли зберігати політику США щодо цих держав у незмінному стані. У 1992 році Конгрес США прийняв закон «Про підтримку свободи», мета якого – приведення американського законодавства у відповідність до нової геополітичної ситуації існування 15 незалежних держав.

Візит в Душанбе Державного секретаря США Дж. Бейкера, що відбувся в лютому 1992 року мав вирішальне значення для розвитку таджицько-американських відносин. Цей візит проходив на тлі внутрішньої політичної кризи в республіці і, в цих умовах майбутнє Таджикистану значною мірою залежало від позиції США – єдиної наддержави світу [7].

Сполучені Штати, проявивши політичний реалізм і виходячи і своїх національних інтересів, підтримало Республіку Таджикистан. Дипломатичні відносини з Таджикистаном були встановлені 14 лютого 1992 року. Посольство США в Республіці Таджикистан було відкрито в березні того ж року, тим самим Вашингтон став другим після Тегерана, що призначив в Таджикистані надзвичайного і повноважного посла.

У період міжтаджицького громадянського протистояння політика США стосовно Республіки Таджикистан будувалася навколо трьох основних напрямків – гуманітарного, військового й політичного.

Гуманітарний напрям політики США мав тісний зв'язок з політичною складовою. Нестабільна ситуація в Таджикистані і порівняльна активізація участі зовнішніх гравців все ж змусили США шукати шляхи вирішення і сприяти розвитку мирного процесу [10, 8].

Гуманітарний напрям політики США не міг конкурувати і протистояти домінуючому впливу Росії в Таджикистані.

У зовнішній політиці адміністрації Дж. Буша (старшого), а потім і Б. Клінтона відносно Республіки Таджикистан існував очевидний момент «непідготовленості» США оцінити роль і значення процесів, що відбуваються. Крім визнання незалежного Таджикистану, у Вашингтона була відсутня послідовна і цілісна політика. Загальна лінія, проведена Сполученими Штатами в Республіці Таджикистан, не відрізнялася від загальної сукупної стратегії щодо інших пострадянських держав.

Військова складова політики США по відношенню до Республіки Таджикистан не мала практичних форм. За словами російського вченого М. Братерського, «виходячи з ситуації в Таджикистані, де внутрішня політика роздиралася впливом громадянської війни, плановані Вашингтоном проекти військово-технічного призначення упиралися в занадто багато труднощів, перш за все політичного плану [11].

Політика США в Республіці Таджикистан в політичному напрямку в 2000-му році не зазнала змін. 6 вересня 2000 спеціальний посол Президента США С. Сестановіч зустрівся в Нью-Йорку з Президентом Таджикистану Е.Рахмоном.

Обмінявшись думками з питань, що стосуються стану та перспектив двостороннього співробітництва, С.Сестановіч підтвердив готовність США і надалі надавати сприяння Таджикистану в постконфліктному миробудівництві та відновленні національної економіки [12].

Таким чином, еволюція розвитку американо-таджицьких відносин 1991-2001 рр. показує, що полі-

тика США стосовно Республіки Таджикистан мала характер «недостатньої зацікавленості». Це пояснюється такими особливостями:

Перше. Нова геополітична конфігурація на політичній карті світу, виникла після розпаду СРСР показала нездатність США до оперативного реагування на ці процеси. Керівництво США виявилось недостатньо підготовленим до вироблення та миттєвої реалізації «Стратегії дій» як щодо Центральноазіатського регіону в цілому, так і по відношенню до кожної країни. Закон «про підтримку свободи» 1992 хоч і відбивав перехідні функції і ключові поняття для політики США, але, аналіз еволюції американо-таджицьких відносин показує, що зацікавленість Вашингтона була «недостатньою».

Друге. Нездатність США тверезо оцінювати реальний стан внутрішньополітичного життя Республіки Таджикистан. Пов'язання надання економічної допомоги та реалізації проектів в даній області з вимогами «демократичних перетворень» було помилковим уявленням. Вашингтонський істеблішмент не зміг тверезо оцінити важкі умови, які мав офіційний Душанбе в ході реалізації демократичних реформ в країні. Стан національної економіки та фактичний розвал світогосподарських зв'язків в Республіці Таджикистан в роки громадянської війни і перші роки постконфліктного існування показали нездатність офіційного Душанбе проводити реальні демократичні перетворення. Політика Вашингтона в даному напрямку більше зводилася в наданні гуманітарної допомоги РТ та лобюванні виділення грантових і кредитних траншів з боку основних валютно-фінансових організацій Таджикистану. Загальний обсяг фінансового сприяння США в Республіці Таджикистан за 1992-2002 рр. склав 490 мільйонів доларів США.

Третє. Обсяг договірно-правової бази між США і Республікою Таджикистан був незначним. Загальне число двосторонніх документів становило всього чотири офіційні угоди. Порівняльне зіставлення підписаних двосторонніх угод Республіки Таджикистан з іншими країнами (з Іраном – 50, з Туреччиною – 22, з КНР – 21) показує, що американо-таджицька взаємодія була мінімальною [13, 9].

Взятий курс на «політику відкритих дверей» у зовнішній політиці Таджикистану в 1991-2000 рр. не відображав в реальності сформовану ситуацію. У цьому ключі велику роль зіграло усвідомлення керівництвом Республіки Таджикистан «ключової ролі» Російської Федерації у збереженні миру і стабільності в країні.

У березні 2002 року американо-таджицьким дипломатичним відносинам виповнилося 10 років. У зв'язку з цією знаменною подією президент США

Дж. Буш направив вітальне послання на ім'я президента Таджикистану

Е. Рахмона. Відсутність за 10 років державних візитів глав двох країн найочевиднішим чином показує, що до подій 11 вересня 2001 двосторонні відносини перебували на низькому рівні. Дана обставина проклала ґрунт для першого державного візиту Президента Республіки Таджикистан в США [14].

8 грудня 2002 президент Республіки Таджикистан прибув з офіційним візитом до Вашингтона. На зустрічі глави держав заявили про прихильність ідеї подання взаємодії параметрів довгострокового стратегічного партнерства.

Головним досягненням переговорів на вищому рівні став «Договір про стратегічне співробітництво» між США та Республікою Таджикистан, який, на думку таджицького експерта Ф. Салімова «став основою для ствердження деякими експертами того,

що Душанбе готується змінити свою зовнішню політику, віддавши перевагу Заходу» [15, 9].

2005-2006 рр. політика США по відношенню до деяких країн Центральної Азії зазнала деяких змін. «Тюльпанова революція» в Киргизстані, події в Андижані в Узбекистані в 2005 році і реакція багатьох політичних і правозахисних кіл США, негативно позначилися на тих успіхах, які домогся Вашингтон в Центральній Азії з початку 2000-х років.

Важливо відзначити, що у відносинах з Таджикистаном кардинально нічого не змінилося. Однак існувала обережність і якась підозрілість таджицького істеблішменту щодо ідеологізованих підходів США щодо процесів в ЦА.

Другий в історії двосторонніх зв'язків візит держсекретаря США (цього разу К. Райс), що відбувся 13 жовтня 2005 став констатацією розвитку контактів між двома країнами.

Новий сплеск активності США в Таджикистані почався після призначення в грудні 2006 року Хамрохона Заріфі міністром закордонних справ РТ. Дане призначення, по всій видимості, говорило про готовність Таджикистану до тіснішої співпраці з США, розвитку політико-дипломатичних відносин, разом з економічним і військово-політичним змістом, які вважалися основними напрямками політики США [16].

На початку 2009 року в апараті Держдепартаменту США відбулися кадрові перестановки. На посаду глави Бюро з Південної і Центральної Азії був призначений Р. Блейк, тим самим, ставши помічником держсекретаря. Одними з головних особливостей перебування Р. Блейка на посаді голови Бюро з Південної та Центральної Азії стали спроби Вашингтоном розглядати «кожну країну окремо» і будувати «конструктивні двосторонні відносини».

У липні 2009 року відбувся візит і перший політичний контакт нового чиновника з керівництвом Республіки Таджикистан. Р.Блейк провів переговори з президентом Таджикистану Е. Рахмоном та профільними міністрами. За підсумками переговорів, американська сторона підтвердила, що інтерес США до Таджикистану росте і Вашингтон готовий піти на подальший їх розвиток в обмін на співпрацю Таджикистану в повному обсязі з питань операції США і їх союзників в Афганістані.

2010-й рік дав імпульс розвитку двосторонніх американо-таджицьких відносин у політичній площині. Сполучені Штати запустили новий формат взаємодії з країнами Центральної Азії – «щорічні двосторонні консультації» або «АВС» (Annual Bilateral Consultations). Перший раунд переговорів США і РТ відбувся в лютому 2010 року у Вашингтоні. У ході переговорів було розглянуто чотири блоки питань: політико-економічна ситуація в регіоні, реалізація водно-енергетичних, транспортних проектів, а також ситуація в Афганістані.

19 січня 2011, заступник Держсекретаря США Роберт Блейк представив пріоритети адміністрації Б. Обами в Південній і Центральній Азії. «З урахуванням цього динамічного регіонального контексту, – зазначив Блейк, – Вашингтон ставить перед собою в Південній і Центральній Азії три головних мети, а саме підтримати міжнародні зусилля в Афганістані; зміцнити стратегічне партнерство з Індією; налагодити більш міцні і стабільні відносини з країнами Центральної Азії» [17, 8].

Таким чином, бажання у 2011 році налагодити більш міцні і стабільні відносини в політико-дипломатичному напрямі стали основою для сучасної зовнішньої політики Вашингтона по відношенню до Республіки Таджикистан.

Перспективи політичної взаємодії США з Республікою Таджикистан у найближчі роки будуть ретельно проаналізовані і переглянуті як у бік активізації, так і мінімізації. Така двозначність перспектив розвитку політичного діалогу пояснюється тим, що Вашингтон не зовсім влаштовують управлінські методи керівництва країною чинної влади в Таджикистані. Дана заклопотаність виражається в різних щорічних доповідях Державного Департаменту США з прав людини, свободи віросповідання та торгівлі людьми в Республіці Таджикистан.

У найближчому майбутньому політика США буде спрямована на координацію своїх дій з Душанбе і Москвою у форматі Росія-Таджикистан-США по лінії оборонних відомств трьох країн з обмеження наркотичного трафіку з території Афганістану на територію Таджикистану, що послужить сприятливою основою підвищення ефективності політики Вашингтона в Таджикистані.

Перспективи економічної взаємодії США і Республіки Таджикистан в найближчій перспективі, очевидно, будуть посилюватися. Економічний зміст політики США в РТ буде виражено у підтримці участі Таджикистану в регіональних енергетичних проектах поставки виробленої РТ електроенергії на ринки, насамперед, Південної Азії через відносно спокійні північно-східні провінції Афганістану.

У найближчій перспективі, Вашингтон продовжить лобювання виділення світовими фінансовими інститутами (МВФ і Світовий Банк) кредитів для розвитку економіки Таджикистану в обмін на поступки Душанбе на військово-політичну присутність США в країні.

Очікується участь Вашингтона в ряді інвестиційних проектів в Республіці Таджикистан з видобутку золота та інших мінеральних ресурсів, у тому числі в рамках функціонування вільних економічних зон (ВЕЗ) в Таджикистані [18].

Висновки і пропозиції. Основний висновок при аналізі американо-таджицьких відносин зводиться до того, що в зовнішній політиці США недостатньо проявлялася зацікавленість у Таджикистані. Визнання незалежності Республіки Таджикистан з боку США було раціональним рішенням. Проте відносно Таджикистану була відсутня послідовна і цілісна політика.

Політика, спрямована на пов'язування розвитку двосторонніх відносин США і РТ з вимогами демократичних реформ і перетворень в Таджикистані, не привела до успіху. Аналіз політики США щодо сприяння в реалізації заходів для проведення демократичних реформ в Таджикистані в 90-х рр. XX століття показує, що першорядним завданням США була орієнтація на таджицьку політичну еліту, залежну від американської допомоги.

Сучасна політика США стосовно Республіки Таджикистан в політико-дипломатичній сфері має тенденцію до збільшення двосторонньої взаємодії. Простежується фактор «відмови від вимог демократичних перетворень» у відносинах з Душанбе і створення нових форматів політичних контактів.

Очевидно, що перспективи політичної взаємодії США з Республікою Таджикистан у найближчі роки будуть ретельно проаналізовані і переглянуті як у бік активізації, так і мінімізації.

На сучасному етапі Республіка Таджикистан дотримується зваженої тактики, підтримуючи з США рівень відносин, що сприяє зміцненню державності, одночасно не дозволяючи виникнути такій ситуації, яка може поставити під питання цілісність і суверенітет Таджикистану.

Економічна взаємодія США і Республіки Таджикистан стоїть на останньому місці в спектрі використовуваних Вашингтоном можливостей розвитку своєї політики.

Перспективи політики США по відношенню до Республіки Таджикистан в найближчі роки будуть мати форму повільного, але вірного нарощування свого військово-політичного та стратегічного впливу.

Список літератури:

1. Гаджиев К. С. Геополитика. М.: Международные отношения. – 1997. – С. 35-73.
2. Дугин А. Г. Основы геополитики. – М., 2000. – С. 12-29.
3. Цыганков П. А. Теория международных отношений. – М., 2003. – С. 24-31.
4. Международные отношения в Центральной Азии: события и документы: учеб. пособие для студентов вузов / А.Д. Богатуров, А.С. Дундич, О.Н. Тимофеев, Е.Ф. Троицкий и др.; отв. ред. А.Д. Богатуров. – М.: Аспект-Пресс, 2011. – С. 315-334.
5. Арбатов Г. А. Современная внешняя политика США. Отв. ред. Трофименко Г. М.: Наука, 1984. – С. 33-36.
6. Братерский М. В. США и проблемные страны Азии: обоснование, выработка и реализация политики в 1990-2005 гг. – М.: 2005. – С. 178-191.
7. Копылов А. А. Современная военная стратегия США: содержание и тенденции развития. – М.: ВАГШ, 2006.
8. Саидмуродов А. С. Политика США по отношению к Республике Таджикистан / Международные отношения в начале XXI века: Материалы ежегодной конференции молодых ученых ДА МИД РФ / под ред. к.п.н. Сидоровой Н.П. – М.: Восток-Запад. – 2010.
9. Саидмуродов А. С. Предпосылки развития политики США по отношению к Республике Таджикистан // «Вестник Таджикского национального университета» (ТНУ). – Душанбе. – 2011. – № 8.
10. Копылов А. А. Современная стратегия национальной безопасности США: концепции и политическая практика. – М.: ВАГШ, 2009.
11. Лукьянов Ф. А. Бесцветная эволюция // Россия в глобальной политике. – 2010. – 26 марта.
12. Уткин А. И. Доктрина Буша: концепция, разделившая Америку // Россия в глобальной политике. – 2005. – № 4.
13. Бажанов Е. П. Международные отношения в XXI веке. International Relations in the XXI Century. – М.: Восток – Запад, 2011.
14. Жильцов С. А. США в погоне за Каспием. – М., 2009.
15. Задохин А. Г. Америка – новая Римская империя? Обозреватель- Observer. – 2003. – № 4.
16. Абдулло Р. Р. Политика США в Таджикистане: от признания независимости к партнерству // Центральная Азия и Кавказ. № 4(52), 2007.
17. Лаумулин М. Т. Стратегия и политика США в Центральной Азии // Центральная Азия и Кавказ. № 4. – 2007.
18. Махбатшо С. Р. Таджикистан: возможность расширения связей с Вашингтоном в сфере безопасности вызывает в Душанбе энтузиазм. Eurasianet. 29 января 2009 г.

Тригуб А.П., Рыжикова А.Ю.

Черноморский государственный университет имени Петра Могилы

ПОЛИТИКА США В ОТНОШЕНИИ РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН

Аннотация

Статья посвящена исследованию различных аспектов американо-таджикских отношений, изучению роли Республики Таджикистан в современной внешней политике США, определению геополитических интересов США в Центральной Азии. Также в статье автор пытается определить место Республики Таджикистан во внешней политике США и перспективные направления этой политики в XXI веке.

Ключевые слова: США, Республика Таджикистан, Центральная Азия, внешняя политика, сотрудничество.

Tryhub O.P., Ryzhykova A.Y.

Petro Mohyla Black Sea State University

POLITICS OF THE USA TOWARDS THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN

Summary

The article investigates various aspects of USA-Tajikistan relations, studying the role of Tajikistan in contemporary foreign policy of the USA, the determination of geopolitical interests of the USA in Central Asia. Also in the article, the author attempts to determine the place of Tajikistan in foreign policy of the USA and future directions of this policy in the XXI century.

Keywords: USA, Tajikistan, Central Asia, foreign policy, cooperation.